

HET BEHEER VAN DE NIET-LEVENDE RIJKDOMMEN OP HET BELGISCH CONTINENTAAL PLAT

Brigitte Lauwaert

Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee (BMM), Gulledele 100, 1200 Brussel. Tel: 02/773.21.20. Fax 02/770.69.72.

E-mail: b.lauwaert@mumm.ac.be

Inleiding

De Beheerseenheid Mathematisch Model Noordzee is het 6de departement, m.n. het departement « Beheer van het mariene ecosysteem » van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN), een federale wetenschappelijke instelling die valt onder de Federale Diensten voor wetenschappelijke, technische en culturele aangelegenheden (DWTC).

Management of beheer is één van de 3M-strategieën volgens dewelke de BMM werkt. De andere M's staan voor modellering en monitoring. Beheer van het mariene milieu is noodzakelijk omdat het mariene ecosysteem onder druk staat van allerlei vormen van vervuiling en menselijke activiteiten. Bescherming van dat systeem en permanente kwaliteitsverbetering zijn dan ook een zaak van iedereen : diverse samenwerkingsakkoorden en overlegstructuren dragen daartoe bij.

In de praktijk wordt deze vervuiling en druk op het mariene ecosysteem onderverdeeld naargelang zij afkomstig zijn van het land, of het gevolg van activiteiten op zee of het gevolg van ongevallen. Steeds meer wordt gekozen voor een geïntegreerde aanpak die het natuurbehoud en de bescherming van de biologische verscheidenheid tot doel heeft.

In deze uiteenzetting zal voornamelijk het onderdeel vervuiling en druk ingevolge activiteiten op zee worden toegelicht.

Activiteiten op zee

Onder de activiteiten op zee vallen : het storten in zee van baggerspecie, de exploitatie van zand en grind, oude munitiestortplaats de Paardenmarkt en enkele totaal nieuwe activiteiten zoals windmolenparken en offshorebunkering. In deze uiteenzetting zal voornamelijk het beheer van het storten in zee van baggerspecie meer in detail worden besproken.

Storten in zee van baggerspecie

1. *Belgisch (juridisch) kader*

De maritieme toegangswegen tot de Belgische kusthavens en het op diepte houden van de Vlaamse kusthavens vereist dat (bijna) continu wordt gebaggerd. Het baggeren zelf, dit wil zeggen waar, hoe diep, enz. valt onder de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest. Deze grote hoeveelheden baggerspecie die in min of meerdere mate kan verontreinigd zijn, wordt in zee teruggestort en kan een invloed hebben op het mariene ecosysteem. Het terugstorten in zee van baggerspecie valt onder de bevoegdheid van federaal Leefmilieu.

Het beheer van baggerspecie is dus een gemengde bevoegdheid. Hiervoor werd op 12 juni 1990 een samenwerkingsakkoord ondertekend tussen de Belgische Staat en het Vlaamse Gewest. Dit samenwerkingsakkoord stipuleert o.m. dat de verschillende beleidsaspecten met betrekking tot baggerspecie in gezamenlijk overleg dienen uitgewerkt te worden, dat alle mogelijkheden dienen onderzocht (en uitgevoerd) te worden die de nadelige milieu-effecten verminderen en/of uitsluiten.

Het storten in zee van baggerspecie is conform de wet Marien Milieu van 20.01.99 gebonden aan de aflevering van een vergunning. Voor het storten in zee van baggerspecie afkomstig van de activiteiten door het Vlaamse Gewest ondernomen, is de procedure voor het bekomen van een vergunning opgenomen in het K.B. van 12 maart 2000.

2. *Internationaal (juridisch) kader*

Bij het storten in zee van baggerspecie moeten de milieu-effecten speciale aandacht krijgen. Het Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu van de Noord-Oostelijke Atlantische Oceaan, 1992 (het OSPAR-Verdrag) dat door België geratificeerd werd, vormt het internationale kader waarin deze leefmilieu-aspecten worden beheerd. Conform OSPAR is het storten in zee verboden mits enkele uitzonderingen waaronder baggerspecie. OSPAR bepaalt eveneens dat het storten in zee van baggerspecie een vergunning vereist van de bevoegde overheid en dat de storting dient te gebeuren conform de criteria, richtlijnen en procedures die door de OSPAR Commissie worden opgesteld. De specifieke « OSPAR-Richtlijnen voor het beheer van baggerspecie » (1998) worden door België dan ook toegepast en uitgewerkt voor onze situatie.

3. *Huidige situatie*

Momenteel zijn er 5 vergunningen voor het storten in zee van baggerspecie van kracht. In de vergunningen zijn o.a. opgenomen: de maximaal toegestane hoeveelheden, per jaar en per baggergebied, de geldigheidsduur (2 jaar) en de kwaliteitsnormen waaraan de baggerspecie moet voldoen opdat ze in zee mag worden teruggestort. Voor het storten in zee zijn verscheidene stortplaatsen in gebruik (zie figuur).

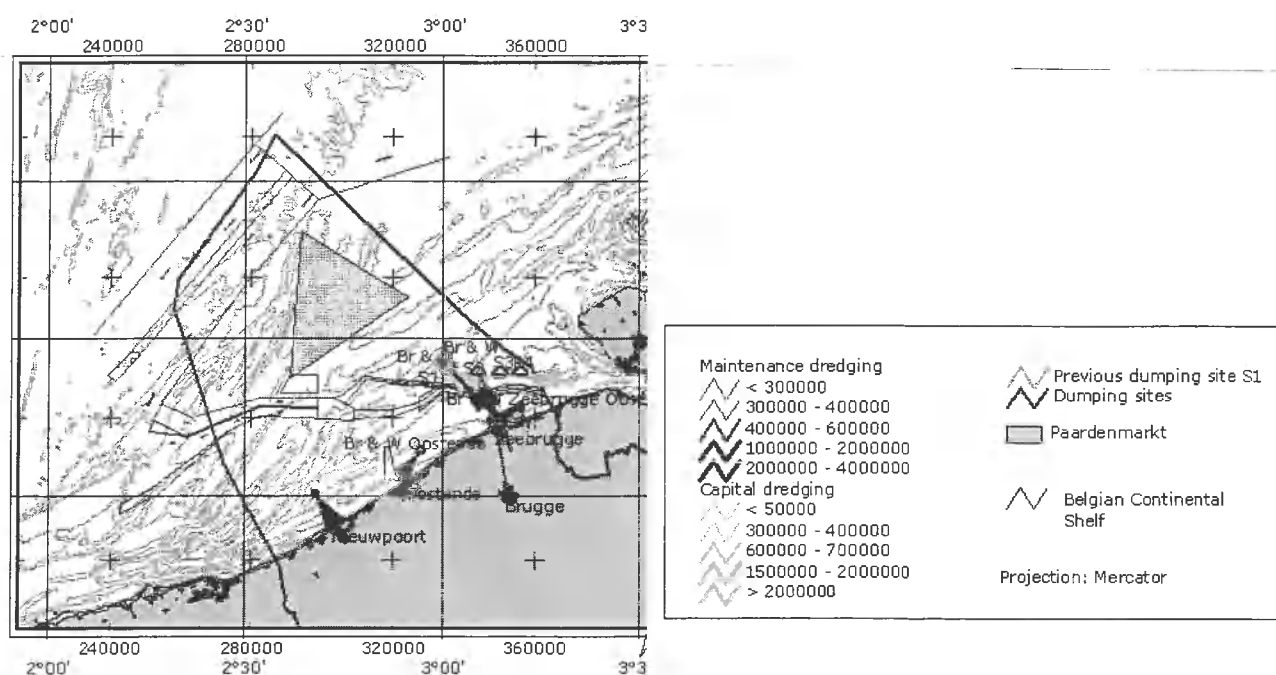
Ongeveer om de 10 jaar wordt de kwaliteit van de baggerspecie geëvalueerd aan de hand van een groot monitoringsprogramma waarbij alle gebieden waar gebaggerd wordt, bemonsterd worden. Tabel 1 geeft een overzicht van de gemiddelde analyseresultaten van de meetcampagnes van 1990 en 2000.

In het kader van de vergunningen worden monitorings- en onderzoeksprogramma's uitgevoerd: (i) het onderzoeksprogramma van de BMM betreft voornamelijk modelisatie en (ii) biologische en chemische monitoring wordt uitgevoerd door het Departement Zeevisserij.

Tabel 1

Parameter	eenheid	Voorhaven Zeebrugge		CDNB Zeebrugge		Pas van het Zand		Scheur		Haven Blankenberge	
		1990	2000	1990	2000	1990	2000	1990	2000	1990	2000
As	ppm	14.0	18.0	17.4	18.1	11.5	11.0	10.2	8.84	13.7	17.4
Cd	ppm	2.73	0.57	2.85	0.40	1.96	0.28	1.87	0.15	2.41	0.36
Cr	ppm	44.7	71.6	56.9	66.7	27.0	34.4	30.9	24.5	18.9	60.9
Cu	ppm	24.8	19.8	17.7	15.5	11.5	7.63	8.99	4.50	19.9	16.0
Hg	ppm	0.43	0.21	0.25	0.17	0.39	0.10	0.17	0.06	0.35	0.17
Pb	ppm	76.8	39.8	60.9	36.4	32.3	19.7	36.4	12.6	51.7	34.9
Ni	ppm	23.1	21.5	27.9	20.6	20.0	10.7	16.5	8.04	23.9	19.0
Zn	ppm	167	139	155	119	96.2	61.4	79.5	39.6	120	103
TBT	ppb	21.7	57.5	-	33.7	-	24.7	-	15.2	41.3	59.8
Σ PAKs	mg/g _{oc}	0.035	0.054	0.013	0.000	0.013	0.034	0.013	0.029	0.023	0.052
Σ PCBs	mg/g _{oc}	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

Parameter	eenheid	Toegangsgeul Blankenberge		Haven Nieuwpoort		Haven Oostende		Toegangsgeul Oostende	
		1990	2000	1990	2000	1990	2000	1990	2000
As	ppm	5.77	5.49	12.9	13.0	13.1	16.5	7.08	9.67
Cd	ppm	1.07	0.00	2.32	0.40	2.44	0.56	0.56	0.19
Cr	ppm	4.30	14.9	26.3	48.1	52.2	59.0	14.7	33.3
Cu	ppm	5.90	1.66	17.9	15.4	27.3	23.0	5.31	7.35
Hg	ppm	0.10	0.00	0.17	0.11	0.27	0.19	0.08	0.09
Pb	ppm	18.2	6.09	46.0	30.7	63.8	38.9	20.9	17.6
Ni	ppm	8.59	3.88	21.0	15.0	20.6	18.4	11.2	10.2
Zn	ppm	29.5	22.3	104	90.1	151	137	50.3	57.0
TBT	ppb	-	0.0	18.0	32.6	27.0	61.2	-	63.2
Σ PAKs	mg/g _{oc}	0.029	0.000	0.017	0.032	0.025	0.065	0.018	0.030
Σ PCBs	mg/g _{oc}	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

Figuur 1: Dumping and dredging sites.

Zand- en grindexploitatie

Uit zee gebaggerde aggregaten worden reeds tientallen jaren met succes gebruikt in verschillende Europese landen. De laatste jaren wordt een steeds groeiende interesse voor zeezand vastgesteld. Dit vindt haar oorsprong in de uitputting van bestaande zandgroeven op land, de alternatieve aanwending van deze vaak mooie gebieden zoals bvb. de aanleg van nieuwe woongebieden en de groeiende vraag naar zand en grind.

Exploitatie gebeurt in 2 welbepaalde gebieden op het Belgisch continentaal plat. De vergunningen voor het exploiteren van zand en grind op het Belgisch continentaal plat worden afgeleverd door het Ministerie van Economische Zaken, waarbij voorafgaandelijk het advies wordt gevraagd van het Ministerie van Leefmilieu (BMM) en het Department Zeevisserij.

Een van de voorwaarden waaraan de concessiehouders moeten voldoen is dat elk vergunningsvaartuig dient uitgerust te zijn met een registreertoestel, de zgn. black-box. Het beheer ervan en de verwerking van de geregistreerde gegevens gebeurt door de BMM Meetdienst in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken. Het registreertoestel kan volgende parameters automatisch registreren: identificatie van het vaartuig, traject, datum, tijd, positie, snelheid, status van de baggerpompen, ontginningsplaats, reisnummer, code concessiehouder... Met deze gegevens kan o.a. worden weergegeven of het ontginningsvaartuig de grenzen van het ontginningsgebied zoals bepaald per ministerieel besluit, respecteert.

De Paardenmarkt

Na de 1ste wereldoorlog bleven in België grote hoeveelheden oorlogsmateriaal achter. Na verschillende ongevallen besliste de regering eind 1919 deze munitie op de ondiepe zandplaat voor Knokke-Heist, de « Paardenmarkt » te storten. Dit feit geraakte in de vergeethoek tot men in 1971 gedurende baggerwerken op grote hoeveelheden munitie stuit. Duikers van de marine voeren een uitgebreid onderzoek uit hetgeen resulteert in het aanduiden op de geografische kaarten van een gebied van ongeveer 1.5 km² waar een vis- en ankerverbod wordt ingesteld.

Naar aanleiding van nieuwe onderzoeken in de jaren tachtig wordt deze zone uitgebreid tot een gebied van ongeveer 3 km². Het vis- en ankerverbod blijft bestaan.

Midden de jaren '90 wordt een nieuw gedetailleerd onderzoek uitgevoerd en worden eveneens sediment- en waterstalen genomen. De resultaten van de analyses op organische bestanddelen, in het bijzonder afbraakproducten van mosterdgas zijn negatief.

Een nieuw monitoringsprogramma is gepland om nog dit jaar te worden uitgevoerd evenals enkele andere onderzoeksprogramma's dit jaar en de komende jaren.